NORMÁLISAN GONDOL A HAJLÉK SZENTÉLY KODÓ EMBERNEK

BESZÉLGETÉS WASZLAVIK GAZEMBER LÁSZLÓVAL

Képzőművész, tangóharmonikás, rockzenész, népzenész, kutató, író. Utolérhetetlen, elfoglalt, mindig valami új foglalkoztatja. Most éppen mi az, ami leköti? A felsorolásból a képzőművészetet venném ki és a környezetvédőt tenném hozzá. Jelenleg a szerves kultúra tanulmányozása köt le.

Régóta sok nevet használ, a barátai egyszerűen Gazinak hívják. Melyik az a név, amely leginkább kifejezi a mai énjét?
Talán a *Petőfi*. A hetvenes évek közepén tudatosodott bennem, hogy a népzenével, mint utolsó állomással megszakadt a magyar zenei fejlődés szervessége, és a helyreállításhoz oda kell visszanyúlni, azaz népiesnek, „Petőfinek" kell lenni. Ez lényegében a kodályi gondolat, de Kodály műfajilag a kórusműfajra, mint kollektivizáló erőre tette a hangsúlyt. Lévén hogy a komolyzene legjellemzőbben feudális udvari műfaj, ami csak az operával fut bele a korai polgári fejlődésbe, Kodály komolyzenei irányultsága lényegében a „feudalizmusból a feudalizmusba" vezetett egy polgári társadalomban, így feladatát csak részlegesen tudta megoldani. Kései megnyilvánulásain érződik is emiatti nyugtalansága, a felelősséget kissé talán háríta is, amennyiben szerinte a magyar zenei élet hajóját fúró három fűrészes hal a Rádió (a média), a jazz (ebben szerintem részint igaza van, a jazz ugyanis egy teljesítményelvű és „környezettudattalan" világkorszak lenyomatát őrzi, ami nem egyeztethető össze a magyar hagyománnyal és néplélekkel – ez még a közvetlen zenei kódolásokon is látszik), harmadikként pedig a zenepedagógia helyzete. Mindent egybevetve persze mégiscsak ő tett a legtöbbet zenénk újraélesztéséért. Megjegyzése a dzsesszről megszívlelendő lenne a „világzene" kommerciális eredetű, idegen koncepciójába belesimuló, a jelenlegi kultúrpolitika által vakon támogatott könnyűzenei együttesek számára is, bár a kérdés árnyaltabb megközelítést igényel...

És Ön a zene révén került kapcsolatba Szentendrével?
Ócsém révén felületes kapcsolatom volt a város nagy és az azt követő generációjával, később kiábrándulva a hazai könnyűzenei élet korruptságából és értékvesztettségéből, ottani zenészekkel alapítottam egy botrányzenekart, a Bizottságot vagy ahogy mostanában mondják, az Ősbizottságot. Én egy Beatrice-szerű társadalomkritikai zenekarra gondoltam, a többiek más irányban voltak elkötelezve, így csak három hónapig voltam az együttes vezetője és tagja. Amikor anyám a krisztusi korban megelégelte otthoni tartózkodásom, a közelben Szentendrén adódott egy albérlet, ahol a város turista-konzumarculatának kialakulásáig és a belvárosi ingatlanok értékének és értékesíthetőségének robbanásszerű emelkedéséig éltem. Innen az erdőbe költöztem. Azt, hogy a város új énjét nem kellett egésznaposan elviselnem, a sors szerencsés fordulatának tartom.

Milyen helyeken lakott Szentendrén? A Gőzhajó utcában laktam kb. egy évtizedig, később felerészt egy Wartburg kombiban a piactéren, a nyomóskút mellett, illetve feLugossy László 2,5 × 3,5 méteres meseházában, melynek nagyobb felét volt szíves rendelkezésemre bocsátani, a kisebb részt közösen használtuk raktárnak. Ez életem egyik legboldogabb éve volt.

Milyen jövőbeli tervei vannak? Közeljövőbeli van. Másodszor futok neki egy népdalszövegekről szóló könyv írásának. A népdalokban számos jelképi nyelv íródik egymásra, és ezek felfejtése jószerével csak más műfajok, főleg sztyeppi és magyar ábrázoló művészeti alkotások, emellett mesék, eredetmondák sth. tanulmányozásával lehetséges. A nyolcvanas évek közepére Pap Gáborék által kidolgozott meseszimbolika és általában a zodiákus jelképnyelvi réteg itt megkerülhetetlen. Ez a tudás szinte csak a magyarok birtokában van meg, és segítségével radikálisan új módon vizsgálható a sztyeppi kultúra. Elkezdtem a jelentős sztyeppi műtárgyak ilyen értelmű elemzését (Mongóliától a kelta műkincsekig), és tervezem, hogy egy reprezentatív, didaktikus műtárgysor elemzését adjam közre a sztyeppén. Tanulmány, illetőleg tudományos népszerűsítő videoklip formájában elkészült az első ilyen elemzés (Kargalinkai diadém, a kazahok talán legismertebb műkincse), egyelőre csak nálunk jelent meg egy jelképi enciklopédiának tekinthető azeri szőnyeg elemzése, de ez a sor még hosszú. A sztyeppi tudás visszavetíthető a magyar hagyományra. Nemrég fejeztem be négy klasszikus ótürk eredetmonda elemzését, kiegészítve egy oszét mondával, valamint Róma alapításának nyilvánvalóan keleti eredetű legendájával, ami értékes adalékokkal szolgált a csodaszarvas legenda értelmezéséhez is. A sztyeppi tapasztalatok birtokában most újra kell írnom a népdalkönyvet, melynek több mint felét a szimbolikai alapozás adja, a kisebb részt teszik ki a konkrét szövegelemzések, rendszerszerű megközelítésben.

Az Art Capital 2017 keretében 2017. szeptember 17-én este beszélget a Ferenczy Múzeum udvarán Hajlék és otthon címmel, beszélgetőpartnere Lévai Balázs lesz. Mit jelent az Ön számára a hajlék fogalma? A hajlék a természettől és a társadalomtól való részleges elválás, identitási határ térben és időben. Szerves fogalom, vagyis az elválás mellett annak ellentétét, a beleolvadást is magába foglalja. Így például régen a jelenlegi mobilgát alatti és mára felszámolt természetes árteret, fövenyes többszintes részt is hajlékomnak tekintettem, mondjuk Guba István múzeumi fotóshoz hasonlóan, aki a Dunán lakott egy csónakon, és csak később költözött hozzám a Gőzhajó utcai házba. A természetbe olvadástól ott sem tudott elszakadni, a nagyszobában – melyet számára felajánlottam – egy bakon állította fel a csónakot és abban aludt, a mennyezet alatt nylont feszített ki és ráfestette a csillagos eget. A mobilgát kőszórásával tönkretett szerves környezet egyébként az állatok hajléka is volt, ott fészkeltek, ívtak, amihez az akkori bokrok, bogarakat hullató nagy fák és lapos partszakaszok elengedhetetlenek voltak. A fák hajléka volt az a kisebb erdő, amit a Balatonról ideszabadult tengeri jachtok szorításában kivágtak, arra hivatkozva, hogy ott kerékpárút épül... Ma itt „kerékpárral behajtani tilos" tábla található, mintegy a mobilgát építésével kapcsolatos mellébeszélések és hazugságok mementójaként, a jelenlegi vurstlik idején pedig minden lényeges átmenő utat lezárnak a környezettudatos kerékpáros forgalom elől, tehát a kerékpárosok is hajléktalannná válnak – életterük megszűnésével. A város „kőfestő" és egyéb képzőművészeinek – úgy látszik – fogalmuk sincs arról, hogy valójában az állatok (sőt a szervesen gondolkodó emberek) hajlékát szentségtelenítik meg. A vízi táj számukra feltöretlen szűzföld, amivel jól illeszkednek a konzumidióta társadalom elvárásaihoz. Normálisan gondolkodó embernek a hajlék szentély, mint ahogy őseink hajlékai, a barlang, a jurta is azok...

Vedres Ágnes